

Jukka Paastela

“Revisionismi” ja sananvapauden eettiset ongelmat

Deborah Lipstadt on kirjoittanut kirjan natsien toimeenpaneman juutalaisten kansanmurhan, holocaustin kieltäjistä (*deniers*) eli ns. revisionisteista ja siitä, miten heihin tulisi suhtautua. Tämän teoksen, nimeltään *Denying the Holocaust. The Growing Assault on Truth and Memory*, ydinkysymys on se, onko eettisesti oikein, että sananvapauden nimissä on annettava ja turvattava puheoikeus myös niille, jotka väittävät, että mitään holocaustia ei natsi-Saksassa koskaan tapahtunut ja jos on, niin millä tavoin ja missä? “Revisionismia” on hyvin monen kaltaista. Sitä edustavat uusnatshit ja jotkut äärioikeistolaiset liikkeet.¹ Vaikka Lipstadt, joka aikaisemmin on tutkinut mm. holocaustin reseptiota amerikkalaisessa lehdistössä Saksan natsivallan aikana,² selostaa näiden revisionistisia pyrkimyksiä laajalti, hänen kannaltaan mielenkiintoisinta on kuitenkin sellainen revisionismi, joka väittää, että sillä ei ole mitään tekemistä natsismin tai antisemitismin kanssa, vaan kysymyksessä on vain totuudellisuuteen pyrkivä historiantutkimus.

Yhdysvalloissa tällaisen revisionismin äänenkannattaja on erityisesti *Journal of Historical Review*, joka ulkonaisin keinoin, kuten lähdeviittauksin ym., pyrkii käymään vakavasti otettavasta tieteellisestä julkaisusta. Lipstadtin kannan mukaan revisionismia ei saa tunnustaa miksikään osapuoleksi aidon historiallisen kiistakysymyksen suhteen. On nimittäin yksinkertaisesti fakta, että natsit murhasivat 6 miljoonaa juutalaista;³ se on samanlainen fakta kuin vaikkapa orjuus USA:n etelävaltioissa sisällissodan päättymiseen saakka. Aito historiallinen kiistakysymys orjien suhteen on esimerkiksi se, miten orjuus legitimoitiin: pitivätkö Yhdysvaltain itsenäisyysjulistuksen kirjoittajat orjia omaisuutena, jotka eivät sisälly käsitteeseen “kaikki ihmiset”, joilla julistuksen mukaan on oikeuksia, vai katsoivatko he, että mustat kylläkin kuuluivat käsitteen piiriin, mutta että “kaikilla ihmisillä” ei koskaan voi olla aktuaalisia mahdollisuuksia käyttää oikeuksia.⁴ Samalla tavalla voidaan kiistellä myös siitä, oliko juutalaisten tuhoaminen Hitlerin ennalta päätetyn “ohjelman” lopputulos⁵ vaiiko erilaisten natsi-Saksan valtioelinten ja henkilöiden enemmän tai vähemmän epäsystemaattisen toiminnan seuraus.⁶ Sen sijaan itse juutalaisten tuhoaminen ei ole mikään tieteellinen kiistakysymys.

Sananvapauteen liittyvän eettisen problematiikan kannalta Lipstadtin kirjan mielenkiintoisinta antia on kertomus erään Bradley Smithin kaikkiaan 35 amerikkalai-

selle yliopistolliselle lehdelle koko sivun maksullisena ilmoituksena julkaistavaksi tarjoama artikkeli, jonka otsikko oli “The Holocaust Story: How much Is False? The Case for Open Debate”. Lipstadt selostaa ilmoituksen sisällön seuraavasti: “Ilmoitus, jota Smith alkoi levittää keväällä 1991 sisälsi kieltäjien (*deniers*) tavallisen väittämälitanian. Se julisti kaasukammion petoseksi (*fraud*), valokuvat väärennetyiksi, silminnäkiäin kertomukset “naurettavalla tavalla epäluotettavaksi”, Nürnbergin oikeudenkäynnit teatteriksi ja leirivangit hyvin syötetyiksi siihen saakka kunnes liittoutuneitten pommitukset tuhosivat Saksan infrastruktuurin mitä “barbaarisemmassa sodankäynnissä sitten mongolien invaasioitten,” mikä esti ruuan toimittamisen vangeille ja aiheutti sen, että nämä näkivät nälkää. Smithin mukaan väite natsien yrityksestä tuhota juutalaiset oli seuraus (*product*) liittoutuneitten ponnistuksista tuottaa “antisaksalaista vihapropagandaa.” Tänäpäin käyttävät samaa propagandaa vahvat voimat (*powerful forces*) “vanhojen vihollisten tekemiseen syntipukiksi,” “koston, eikä sovinnon havittelemiseen” “eikä kovinkaan salaisen poliittisen ohjelman” (*agenda*) ajamiseen. Smith toisti tunnetun vakuuttelunsa (*protest*) siitä, että hänen tavoitteensa on pelkäästään paljastaa totuus holocaustista käytävän avoimen keskustelun avulla — keskustelun, jonka kampusten voimakkaat, mutta salaiset ryhmät ovat osana heidän laajempaa ohjelmaansa tukahduttaneet. “Kysykäämme näiltä ihmisiltä mikä tekee sellaisen käyttäytymisen sosiaalisesti hyväksi? Kuka hyötyy?”

Tämän lisäksi ilmoituksessa sanottiin, että “Holocaust-historioitsijat” ovat jo joutuneet revidoimaan erinäisiä väittämiä, kuten että Auschwitzissa tapettiin vähemmän juutalaisia, kuin aikaisemmin väitettiin (1,5 - 2 miljoonaa eikä 4 miljoonaa) ja ettei juutalaisten ruumiita käytetty saippuan valmistamiseen, kuten myös oli sodanaikaisten huhujen perusteella aikaisemmin väitetty. Lipstadt jatkaa: “Smith antoi lukijoittensa ymmärtää, että kaikki ne tiedemiehet ja muut alalla työskentelevät, jotka jyrkästi kumoavat holocaustin kiistämisen, ovat pakotettuja myöntämään kieltäjien väittämät oikeiksi: “Meille kerrotaan, että on ‘antijuutalaista’ asettaa kyseenalaiseksi oikeooppisia väittämiä Saksan rikollisuudesta. Kuitenkin huomaamme, että itse juutalaiset, kuten Mayer, Bauer, Hier, Hilberg, Lipstadt ja muut, jotka alkamassa (*sic*) asettaa kyseenalaiseksi

establishmentin holocaust-kertomuksen.”⁷

Artikkelin julkaisi joko ilmoituksena tai — kahdessa tapauksessa — lähetettynä kirjoituksena 15 lehteä; 20 kieltäytyi artikkelin julkaisemisesta missään muodossa. Niissä lehdissä, jotka artikkelin julkaisivat, syntyi yleensä kiivas keskustelu siitä, oliko toimitus menetellyt oikein julkaistessaan artikkelin vai ei. Keskustelu laajeni ei ainoastaan yliopistopaikkakuntien paikallislehtien, vaan myös Yhdysvaltain johtavien laatu-lehtien palstoille.

Parissa tapauksessa painovalmis ilmoitus pääsi jälkikäiteisten selitysten mukaan lehteen siksi, että kukaan ei lukenut painovalmista ilmoitusta. Yksi niistä, Michicanin yliopiston *Michigan Daily*, julkaisi seuraavana päivänä suuren ilmoituksen, jossa valitettiin tapahtunutta.⁸ Nämä selitykset vaikuttavat uskottavilta siksi, että eri lehtien selvityksistä käy ilmi, kuinka toimitus- ja ilmoitusosastot ovat usein täysin erillään toisistaan. Tosin hiipii mieleen epäily, että ongelma ei aina ollut siinä, etteikö ilmoitusta ilmoitusosastolla olisi luettu, vaan siinä, ettei luettua ymmärretty. Useimmat lehdet kuitenkin puolustautuivat sananvapauden argumentilla. Ne voi jakaa kuuteen eri varianttiin.

Juridiikan ongelmaksi voidaan sanoa argumenttia, että koska sananvapaus turvataan Yhdysvaltain perustuslaissa, niin laki edellytti ilmoituksen julkaisemista.⁹ Edelleen vedottiin “ilmoittajan oikeuksiin” tai sanottiin, ettei toimitusosastolla ole lupaa puuttua ilmoitusosaston liiketaloudellisiin perusteisiin tekemisiin ratkaisuihin.¹⁰ Tätä voi nimittää *kapitalismiongelma*ksi. Muutamisessa lehdissä katsottiin, että ilmoituksessa ei ollut sellaista rasismia tai antisemitismia, joka olisi ollut julkaisun esteenä. *Michigan Daily* — lehden, joka julkaisi välittömästi lehteen “vahingossa” päässeän ilmoituksen johdosta — päätoimittaja Andrew Gottesman selitti, että näin ollen ei ole perusteita sille, että tämän ilmoituksen pääsy “ideoiden markkinapaikalle” estettäisiin. Esimerkkeinä rasisistista ja seksistisistä ilmoituksista, joita hän ei lehteen päästäisi, Gottesman esitti Ku Klux Klanin ilmoituksen lynkkauksesta ja olutmainoksen, jossa olutpullo olisi naisen rintojen välissä.¹¹ Kyseessä on *mittatikon ongelma*.

Historiatieteen luonteen ongelma oli mitä ilmeisimmin kysymyksessä silloin kun selitettiin, että revisionistit vain tulkitsevat historiaa uudelleen. On kysymyksessä prosessi, joka tieteessä on aina menossa. Tieteellisen debatin vapaus on tunnustettava silloinkin kun joku esittää sellaisia ideoita, joita yleisesti pidetään väärinä, omituisina, pöyristyttävinä tai suorastaan julkeina ja herjaavina.¹² Giordano Brunon kohtalo ei saa missään muodossa toistua. Sitä paitsi ei ole syytä tukahduttaa valhetta, koska totuus lopulta aina voittaa. Tätä argumenttia Lipstadt sanoo “päivänvaloargumentiksi”.¹³ Suvaitsevaisuus toimii oikean ja hyvän eduksi — ainakin pitkällä

aikavälillä. Nimitän tätä *totuuden voiton ongelmaksi*. Eräissä argumenteissa puolustettiin ilmoituksen julkaisemista sillä, että se paljasti vaarallisen vihollisen, ilmeisen uusnatsin. Teko oli palvelus juutalaisille, koska heidän on syytä tietää, millaisia roistoja ja vihollisia on olemassa.¹⁴ Tämän päätelyn nimi olkoon *vihollisen paljastamisen ongelmaksi*.

Rutgersin yliopiston lehden *Daily Targumin* päätoimittaja Joshua Rolnick teki sellaisen radikaalin ratkaisun, että lehti ei julkaisut Smithin artikkelia ilmoituksena, vaan lähetettynä kirjoituksena pääkirjoitusivulla. Samalle pääkirjoitusivulle painettiin lisäksi paitsi pääkirjoitus, jossa voimakkaasti hyökättiin Smithiä vastaan, myös kolme muuta artikkelia, joissa niin ikään tuomittiin revisionismi. Tarkoitus oli mobilisoida yliopistoyhteisö vastustamaan Smithin ”vihapuhetta”.¹⁵ Lehti korosti, että se ei ollut ottanut vastaan rahaa artikkelin julkaisemista vastaan, itse asiassa lehden ilmoitusosasto oli hylännyt ilmoituksen sen ”valheellisen (false) sisällön ja antisemitistisen luonteen” vuoksi.¹⁶ Sanon tämänkaltaiseen ratkaisuun liittyviä pulmia ”strategian” ongelmaksi.

Eri ongelmien suhteen voidaan tarkastella kahdesta tai kolmestakin eri eettisestä näkökulmasta käsin. Ongelmaa voidaan tarkastella deontologisesti, jolloin tekoa arvotetaan moraalisesti sen suhteessa johonkin yleiseen moraalilakiin tai joissakin tapauksissa myös juridisessa mielessä lakiin. Käytän deontologia-käsitettä väljästi. Tarkoitin sillä sitoutumista johonkin (eettiseen) periaatteeseen ja hyväksyttävyyss- tai hyväksymättömyyslauselmien johtamista siitä. Deontologian vastakohta on konsekventialismi, joka tarkoittaa tekojen arvottamista pelkästään tai ainakin pääasiassa niiden nähtävissä olevien seurausten mukaan. Konsekventialismissa lähellä on proportionalismi, jossa arvioidaan teon aiheuttamat oletetut hyödyt ja haitat ja tämän perusteella ”lasketaan” onko teko hyveellinen vai ei. Tarkastelen seuraavassa edellä kuvattuja ongelmia näiden eettisten käsitysten valossa sikäli kun niitä eri tapauksiin voidaan soveltaa.

Juridiikan ongelmaksi. Yhdysvaltain perustuslain kuuluisa ensimmäinen lisäys kieltää kongressia säätämästä mitään sellaista lakia, joka supistaa sanan- ja lehdistönvapautta. Laki puuttuu siis vain parlamentin oikeuksiin eikä siten koske lehtien päätoimittajia tai toimitusneuvostoja. Niillä ei ole, Lipstadt huomauttaa, mitään perustuslailla säädettyä pakkoa julkaista kirjoituksia, joita ne eivät halua julkaista.¹⁷ Tämä on varsin pitävä argumentti. Mutta varsinainen ongelma on muualla. Sananvapaus ei ole missään absoluuttinen, vaan sitä rajoittavat jotkut lakipykälät. Niinpä ainakin Ranskassa ja Kanadassa on rikos väittää, että natsit eivät murhanneet juutalaisia. Molemmissa maissa on myös luettu tuomioita tällaisten väitteiden esittämisestä. Tällaista lainsä-

däntöä voidaan pitää kyseenalaisena sekä deontologisesti että konsekventialistisesti näkökulmasta. Voidaan sanoa, että yleisenä sääntönä pitää olla absoluuttinen sananvapaus, jolloin mitään sääntöä sen minkäänlaisiksi rajoittamiseksi ei saa asettaa. Tai voidaan sanoa, että kielloilla tai kriminalisoimisella vain tehdään ”kiellettyjä hedelmiä”, joiden maistaminen on tunnetusti ihmisille mieleen. Eli kieltä saa aikaan vastakkaisia seuraamuksia kuin on tarkoitettu. Molempien kantojen suhteen voidaan esittää vastakysymys: onko tällöin hyväksyttävä — mahdollisimman äärimmäisen esimerkin ottaakseni — lasten käyttö pornografisissa elokuvissa? Yksi mahdollinen vastaus tähän kysymykseen on todeta, että lasten hyväksikäyttö pornografiassa on syytä kieltää lastensuojelulaille. Tällöin ei ole lainkaan kysymys sananvapaudesta.

Kapitalisminongelmaksi. Libertarianismi, joka äärimuodossaan on tyypillisen deontologian, katsoo, että julkinen valta ei saa mitenkään rajoittaa kansalaisten taloudellista toimintaa. Esimerkiksi jokaisen joka niin haluaa tulee saada ryhtyä harjoittamaan vaikkapa lääkärin ammattia ilman, että julkinen valta säätää normeja lääkäriltä vaadittavan koulutuksen suhteen, puhumattakaan siitä, että valtio ottaa oikeudekseen myöntää lääkäreille toimilupia. Jokaisella tulee olla oikeus myös harjoittaa vaikkapa lentoliikennettä ilman mitään toimilupia ja ilman, että julkisen vallan edustaja puuttuu siihen, millaisessa kunnossa olevilla koneilla lentoliikennettä harjoitetaan.¹⁸ Lehden toimittamisessa tällainen deontologinen oppi voi tarkoittaa prinssiippiä, että lehti on liikeyritys, jonka tarkoitus on vain tuottaa voittoa omistajilleen eikä silloin ole väliä minkälaisista mainoksista rahaa tulee. — Eräänlainen käänteinen deontologinen kapitalisminongelmaksi on kysymyksessä silloin kun lehti kieltäytyy rahan vastaanottamisesta, kuten *Daily Targumin* tapauksessa. Lipstadt pitää järjettömänä sitä, että lehden toiminnan ansiosta Bradley Smith säästi rahaa noin 500 dollaria. Hän katsoo, että rahan vastaanottaminen ei suinkaan olisi tehnyt lehdestä Smithin rikoskumppania.¹⁹ Lipstadt vastusti asiaa muilla perusteilla, joista tulee puhe alempana.

Tässä olennainen kysymys on se, katsoisiko rahan vastaanottaminen moraalisesti vastenmieliseksi koettavasta asiasta korruptioksi ja onko tällainen korruptio vastustettavaa. Libertarianismin yksi muoto lähtee siitä, että korruptio näin määriteltynä tulee hyväksyä.²⁰ Mielestäni on hyvinkin ymmärrettävää, että joku kieltäytyy taloudellisesta hyödystä vastenmieliseksi kokemansa asian toteuttamisen tai sallimisen seurauksena, kun toteuttamisen tai sallimisen perustelut ovat kokonaan asian taloudellisista puolista riippumattomia. Taloudellinen hyöty ei ehkä varsinaisesti tee rikoskumppaniksi, mutta voi hyvinkin antaa vaikutelman rikoskumppanuudesta. Sitä paitsi olisi mielenkiintoista kysyä, mistä

Bradley Smith sai rahat ilmoituskampanjalleen. Lipstedtin kirjasta käy selville, että koko sivun ilmoitukset yliopistolehdissä voivat maksaa yli tuhatkin dollaria. Jos lasketaan yhden ilmoituksen keskihinnaksi 600 dollaria, mikä on hyvin varovainen arvio, olisi ilmoittelu 35 lehdessä tulut maksamaan 21 000 dollaria. Lipstadt ei tässä eikä missään muussakaan yhteydessä käy kyselemään sitä, ketkä rahoittavat revisionistien toimintaa.

Mittatikon ongelmaksi. Jos hylätään deontologia sellaisessa muodossa, että kun rasismia, seksismia ja antisemitismia ei ole hyväksyttävä missään tapauksessa, on kaiken julkaistavan oltava niistä absoluuttisen puhtaat, joudutaan tekemään proportionaalinen kysymys siitä, missä määrin näitä vastustettavia asioita saa esiintyä ja missä määrin ei. Mittatikon ongelmassa joudutaan helposti etsimään vertauksia. Edellä mainituissa Andrew Gottesmanin vertauksissa Ku Klux Klanin ilmoitukseen lynkkauksesta ja seksistiseen olutmainokseen pistää silmään vertauksen ontuvuus. Onhan ilmoitusta toimeenpantavasta murhasta pidettävä yhteismitattomana mainoksen kanssa, jossa olutpullo on naisen rintojen välissä. Mittatikon ongelmassa olennaisista onkin juuri se, että vertaukset usein ovat monien mielestä yhteismitattomia. Joku voi pitää mainitunlaista seksististä olutmainosta harmittomana verrattuna holocaust-ilmoitukseen, jonka voi ajatella suuresti loukkaavan niitä, joiden lähiomaiset kuolivat Hitlerin keskitysleireillä tai niitä kansallisuuskansia ja ryhmiä yleensä, jotka olivat natsismin uhreja. Tällöin arvioidaan konsekventialistisesti ja proportionalistisesti, että olutmainoksen seksismin vastustajien keskuudessa aiheuttama tuska on jotenkin ”lievempää” kuin holocaust-ilmoituksen aiheuttama tuska esim. juutalaisten keskuudessa.

Mittatikon ongelmasta ei tässä mitenkään päästä eroon, ei edes silloin, kun omaksutaan deontologisesti jokin prinssiippi. Silloinkin on määriteltävä se, mikä katsotaan rasistiseksi, seksistiseksi, jne. Jos taas tehdään arvio ajateltujen mahdollisten seuraamusten perusteella niin aina joudutaan konkreettisesti päätöksentekotilanteessa kysymään meneekö tämä tai tuo teko yli jonkin hyväksyttävyysskyngnyksen. Yleisesti voitaneen kuitenkin sanoa, että vertauksia on parempi välttää muissa kuin ilmeisissä tapauksissa, jos sellaisia on. Ilmeisiä tapauksia ovat paremminkin aikaisemmat konkreettiset tilanteet kuin kuvitellut tapaukset.

Revisionismikiistaan verrattuna astetta vakavammassa historiallisessa debatissa, Saksassa käydyssä ns. historioitsijakiistassa on keskusteltu siitä, onko holocaust verrattavissa muihin kansanmurhiin, erityisesti Stalinin terroriin, joka vaati vielä enemmän ihmishenkiä kuin Hitlerin terrori. Luonteeltaan se oli erilaista sikäli, että sille oli luonteenomaista summittaisuus: terrorin

uhriksi saattoi joutua tai terrorilta säästyä kuka hyvänsä. Hitlerin terrori ei juuri tuntenut tällaista satunnaisuutta. Tällaiset vertailut voivat olla kyseenalaisia silloin kun niillä yritetään todistaa jotain eri ilmiöiden välisestä kausaalisuudesta, kuten eräät Saksan konservatiiviset historioitsijat, erityisesti Ernst Nolte, ovat tehneet. Ts. kun Stalinin terrori tapahtui ennen Hitlerin terroria se oli syy siihen.²¹ Historioitsijakiistassa ei kukaan kuitenkaan kieltänyt sitä, etteikö itse Hitlerin terrori olisi historiallinen tosiasia.

Historiatieteen luonteen ongelma. Duken yliopiston lehti *Duke Chronicle* julkaisi ilmoituksen sillä perusteella, että kysymyksessä on legitimi historian uudelleentulkinta. Lehden argumentin mukaan kaikki historiallinen tieto on aina voitava asettaa kyseenalaiseksi eikä mitään lopullisia totuuksia ole olemassa. Tämän johdosta Duken yliopiston historian laitos antoi julkilausuman, jossa todettiin seuraavaa: "Se että historioitsijat ovat jatkuvasti tekemässä historian revidointia on varmasti totta; kuitenkin se, mitä historioitsijat tekevät on aivan toista kuin mitä tässä ilmoituksessa tehdään. Suurten tapahtumien historiallinen revidointi ei koske näiden tapahtumien todellisuutta, pikemminkin niiden historiallista tulkintaa — tapahtumien syitä ja seurauksia yleisesti."²²

Tämä käsitys historiatieteessä tapahtuvasta revidoinnista nimenomaan tulkintojen osalta pitää paikkansa. Tähän on kuitenkin lisättävä, että yhteiskunnalliset tekijät paljolti määräävät sen, mitä historian faktoja pidetään merkityksellisinä ja tutkimuksen arvoisina ja mitä historiallisia tosiasioita taas pidetään niin vähämerkityksellisinä, että niitä tutkitaan vähän tai ei juuri ollenkaan. Natsien hirmutöiden osalta tämä on merkinnyt sitä, että juutalaisvainoja käsittelevä kirjallisuus on niin valtavaa, että yksi ihminen tuskin pystyy sitä hallitsemaan. Sen sijaan romanivainoja ei ole tutkittu juuri lainkaan, vaikka natsit tappoivat noin 500.000 romanian.²³ Heistä ei löydy lainkaan mainintaa esimerkiksi eräästä kolmannen valtakunnan historian sanakirjasta.²⁴ Länsi-Saksassa tunnustettiin vasta vuonna 1982 virallisesti, että romanit olivat natsi-Saksassa joutuneet kansanmurhan kohteeksi.²⁵ Mistä johtuu, että romanit eivät kiinnostaneet tiedettä, mutta juutalaiset kiinnostavat? Nähdäkseni syy on varsin yksinkertainen: juutalaiskulttuuriin kuuluu koulutautuminen, tieteen tekeminen, muistelmien kirjoittaminen, ym., romanikulttuuriin nämä asiat eivät kuulu. Juutalaiset ovat sosiaalisessa hierarkiassa ylhäällä, romanit ovat alhaalla. Myöskään revisionistit eivät, sikäli kuin tiedän, ole kiinnostuneita romanivainoista, vaan ainoastaan juutalaisvainoista.

Totuuden voiton ongelma. On epäilttävä

sitä väitettä, että valheitten levittämisestä ei ole haittaa, koska lopulta totuus kuitenkin aina voittaa. Nimenomaan Yhdysvalloissa on suuri joukko ihmisiä, jotka uskovat mitä mielikuvituksellisimpiin asioihin. Yli 10 % uskoo, että rock-laulaja Elvis Presley on

Ceci n'est pas un camp de concentration

elossa;²⁶ eräiden tietojen mukaan hän asuu Moskovassa. Jotkut uskovat, että ihminen ei ole käynyt kuussa, vaan USA:n hallitus huijasi ihmisiä panemalla Neil Armstrongin ja muut käyskentelemään Nevadan autiomaassa. Viimeaikaisten lehtitietojen mukaan USA:n äärikonservatiivisissa piireissä on varsin laajalle levinnyt se käsitys, että Oklaholman Cityn virastotalon räjäyttämisen oli FBI:n työtä, koska ainoastaan USA:n hallituksella oli sekä motiivi että keinot räjäyttää rakennus. Kysymyksessä on näet USA:n hallituksen, Neuvostoliiton(!) ja Yhdistyneitten Kansakuntien keskinäisestä salaliitosta: neuvostopanssarit on jo sijoitettu USA:n maaperälle, jossa ne vain odottavat YK:n johdolla tapahtuvan "uuden maailmanjärjestyksen" toimeenpanon alkamista, jne.²⁷ On selvää, että kaikkien keskuudessa ei "totuuden voittoa" tulla milloinkaan näkemään, koska monet uskovat mitä haluavat uskoa. Lisäksi "totuuden voiton" estää yksinkertaisesti tietämättömyys, mihin on erilaisia syitä. Yhdysvalloissa tietämättömyys johtuu paljolti siitä, että maan kouluissa usein opetetaan ainoastaan Yhdysvaltain maantietoa ja historiaa, jos sitäkään. Erään tutkimuksen mukaan termin "holocaust" merkitystä ei tiedä tai sen määrittelee väärin 38% aikuisista ja 53% lukiolaisista eli *high schoolien* oppilaisista; 22% niistä aikuisista ja 24% niistä lukiolaisista, jotka tietävät, että holocaust juutalaisten kansanmurhan merkityksessä tapahtui, eivät puolestaan tiedä sitä, että se tapahtui Saksassa sen jälkeen kun natsit nousivat valtaan.²⁸ Kysymystä siitä, tuleeko saada levittää valheita vai ei, ei nähdäkseni tule liittää lainkaan kysymykseen "totuuden voitosta". Vaikka jokainen vakavasti otettava historioitsija ja ylipäänsä sivistynyt ihminen katsoo todistusaineiston holocaustista

yleisesti ottaen vakuuttavaksi, on tietämys kuitenkin yhteiskunnallisesti sidonnaista, kuten edellä esitetty esimerkki romaneista osoittaa. "Totuus" voittaa varsin valikoiden.

Vihollisen paljastamisen ongelma. Onko mahdollista, että suuri julkisuus, jonka yksi ilmoitus sai aikaan, oli hyväksi, koska nyt selvästi nähtiin, mitä argumentteja vihollinen käyttää? Kun sangen monilla todistettavasti on hyvin puutteellisia tietoja holocaustista, niin voidaan katsoa hyväksi, että tietoja paitsi holocaustin kieltäjistä myös ja erityisesti itse ilmiöstä saatiin lisää. Yliopistoissa järjestettiin asiasta kursseja ja luentosarjoja, kurssi- ja luentosivaitumuksiin lisättiin asiaa käsitteleviä kirjoja jne. Näyttöä ei ole siitä, että revisio-

nismien kannatus olisi hälyin johdosta lisääntynyt. Asian toinen puoli on sellaisten väärinkäsitysten mahdollinen lisääntyminen, että kysymyksessä on aito tieteellinen kiista. Probleema on siis proportionalistinen. Lipstadt arvioi negatiivisten puolten voittavan positiiviset.²⁹ Tällaista proportionalistista kysymystä on kuitenkin mahdotonta täysin objektiivisesti arvioida, joskin sen empiirinen tutkiminen kyselyillä tms. on tietysti mahdollista.

"Strategian" ongelma. Rutgersin yliopiston *Daily Targumin* ratkaisu sai kiitosta mm. *New York Timesin* pääkirjoituksessa sillä perusteella, että Smithin vastenmielisen hyökkäyksen tarkoitus muuttui päinvastaiseksi; Smithin artikkelilla ja siihen liittyvillä vasta-artikkeleilla oli huomattava koulutuksellinen merkitys. Lipstadtin näkemys on toinen: hän huomauttaa, että Smithin tarkoitus oli ennen kaikkea saada julkisuutta. Jopa täysin kielteinenkin julkisuus on revisionismin kannalta parempi asia kuin ei mitään julkisuutta. Lipstadt esittää, että paras tapa toimia olisi ollut se, että ilmoitukseksi tarkoitettua artikkelista olisi julkaistu sitaatteja ja esityt väittämät olisi kohta kohdalta osoitettu vääriksi.³⁰

Tässä tapauksessa julkisuutta lienee ollut mahdoton välttää ja tietysti on myös kysyttävä onko ollenkaan viisasta pyrkiä torjumaan revisionismiä vaikenemalla siitä. Revisionistit kyllä saavat asiansa julkisuuteen ja heillä tietenkin tuleekin olla vapaus julkaista lehtiään ja kirjojaan. Myös Lipstadt katsoo, että revisionisteilla on "absoluuttinen oikeus seistä missä tahansa kadunkulmassa levittämässä parjauksiaan"³¹. Itse olisin kovasti kiinnostunut näkemään ilmoituksen alkuperäisen tekstin, jotta voisin varmistua siitä, että Lipstadtin selonteko siitä on oikea ja muutoinkin

saisin siitä ”originaalin” käsityksen. *Daily Targumin* ratkaisu näyttää minusta parhaalta mahdolliselta. Sitä voidaan puolustaa sekä deontologiselta että konsekventialistiselta näkökannalta: deontologiselta kannalta se noudattaa sitä sananvapauden ideaalia, että osapuolet saavat näkemyksensä julkisuuteen sellaisena kuin he itse haluavat; konsekventialistiselta kannalta voidaan ajatella, että menettelytavalla on myönteisiä ”koulutuksellisia” seurauksia.

Tiedän Lipstadtin argumentin tätä päätteleyä vastaan. Se mitä revisionistit juuri haluavat on, että heidät tunnustetaan ”kiistan osapuoliksi”, että heillä on asiasta ”mielipiteitä”, että on siis olemassa kiista ”establishment -historioitsijoiden” ja heidän itsensä, ”revisionistien” välillä. Tähän voi todeta, että *Daily Targumin* strategian omaksuminen ei välttämättä tunnusta revisionisteja minkään *aidon tieteellisen kiistan* osapuoleksi, vaan ainoastaan osapuoleksi käytävässä sanomalehtidebatissa. Nämä ovat kaksi eri asiaa, vaikka on myönnettävä, että ryhtyminen debattiin voi helposti antaa asiaa tuntemattomille sen mielikuvan, että kysymyksessä on tieteellinen kiista. Tieteenharjoittajat eivät kuitenkaan voi kokonaan välttyä joutumasta tällaisiin kiistoihin. Yhdysvalloissa on akateemisissakin piireissä henkilöitä, jotka väittävät, että Jumala loi maailman joitakin aikoja sitten ja teoriat miljardien vuosien ajan kestäneestä evoluutiosta ovat huijauksia. Tällaisia väitteitä vastaan on esiinnyttävä tieteellisillä argumenteilla. Tämä ei tarkoita kreationismin tunnustamista miksikään aidon tieteellisen kiistan osapuoleksi tai sen myöntämistä, että Raamatun luomiskertomus on yksi kilpaileva tieteellinen teoria maailmankaikkeuden synnystä muiden joukossa. Näin on tehtävä silläkin uhalla, että joillekin voi syntyä sellainen vaikutelma, että kysymys on kahden ”osapuolen” välisestä tieteellisestä kiistasta, minkä vaikutelman kreationistitkin nimen omaan tahtovat luoda.

Harald Höffding toteaa *Etiikassaan* tieteen vapautteen ja itsenäisyyden kuuluvan, että sen sallitaan vaikuttavan yleiseen elämän- ja maailmankäsitykseen, vaikka ”ne muutokset, joita tieteellisen tutkimuksen tulokset aiheuttavat elämäntutkimukseen, yleensä tapahtuvat hitaasti ja huomaamatta ja ettei aina voida varmasti ratkaista, mitä lopullisia johtopäätöksiä jostakin tieteellisestä tuloksesta koituu”. Myös harhakäsityksien omaksuminen ja itsepetoksiin lankeaminen ovat aina mahdollisia. Vaikeuksissa voi kuitenkin ”auttaa ainoastaan todellinen älyllinen kulttuuri, harjaantunut tieteellinen ajattelutapa, joka kykenee tahdikkaasti pitämään kiinni oleellisista näkökannoista, erottamaan toisistaan otaksumat ja varmat totuudet, uskaltamaan siinä, missä on uskallettava ja pidättymään päätelmästä siinä, missä ei mitään voida tietää.”³²

Viitteet

1. Näiden antisemitistisistä perinteistä katso Quinley ja Glock 1979, s. 163-183.
2. Lipstadt 1986.
3. Leszczynski 1983, s. 225-233. Poliakov 1983, s. 234-238.
4. Katso Storing 1988, s. 47-48. Kiista voi olla näennäinen, koska esim. James Madisonille ei tuottanut mitään vakeuksia nähdä orjia yht’aikaa sekä henkilöinä että omaisuutena: ”The federal Constitution [...] view them [slaves] in the mixt character of persons and of proper.” (Madison 1788, s. 368.)
5. Katso Hillgruber 1977, s. 252-257.
6. Katso Peukert 1993, s.129.
7. Lipstadt 1994, s. 187-188. Kielivirhe on alkutekstissä: ”Yet we find that it is Jews themselves like Mayer, Bauer, Hier, Hilberg, Lipstadt and others who beginning [sic!] to challenge the establishment Holocaust story.”
8. *Ibid.*, s. 189-190.
9. *Ibid.*, s. 191.
10. *Ibid.*, s. 192.
11. *Ibid.*, s. 195.
12. *Ibid.*, s. 198.
13. *Ibid.*, s. 193 ja 199.
14. *Ibid.*, s. 199.
15. Vuonna 1992 130 amerikkalaisessa yliopistossa oli ns. puhekoodeja, joissa säädetään se, mitä saa ja mitä ei saa sanoa sekä rangaistukset, jotka rikkomuksista seuraavat. Rangaistuksia myös käytetään. Rutgersin yliopiston asuntolassa eräs opiskelija liimasi ystävänsä huoneen oveen lapun, jossa luki ”olet hintti”. Kun asianomainen joutui tekosestaan edesvastuuseen, tuli ”uhri” apuun ja ilmoitti, että lappu ei ole loukannut häntä. Syytetylle langetettiin kuitenkin 30 vuorokautta palvelusta asuntolan ovenvartijana, koska lappunen oli saattanut loukata jotain toista opiskelijaa. Stanfordin yliopiston asuntolasta hädettiin kaksi opiskelijaa siitä syystä, että he olivat värittäneet sinfoniakonsertin mainosjulisteissa olleen Beethovenin pään mustaksi. Tämä oli tapahtunut vähän sen jälkeen kun afrikkalais-amerikkalaiset opiskelijat olivat esittäneet väitteen, jonka mukaan Beethovenilla oli mustia esi-isiä. (Ezioni 1993, s. 193-195.) Absurdi teettien rinnalla on myös todellisia ongelmia. Esimerkiksi aidsiin sairastuneitten elämä on voitu ”vihapuheella” tehdä todella helvetilliseksi. Ezioni esittää esimerkin aidsia sairastavasta koululaisesta, jonka koulutavaroihin kirjoitettiin sana ”homo”, jota kiusattiin pilkkahudoin ja josta myös aikuiset levittivät valheellisia huhuja, että hän puree muita koululaisia, ym. (*Ibid.*, s. 203.) Minkäänlainen oikeustaju ei voi sallia tällaista ”sanonvapautta”.
16. Lipstadt, op. cit., s. 200.
17. *Ibid.*, s. 191.
18. Katso esim. Friedman ja Friedman 1982, s. 87.
19. Lipstadt, op. cit., s. 200.
20. Nozick 1974, esim. s. 169-172. Vrt. Etzioni, op. cit., s. 11.
21. Tästä enemmän katso Paastela, s. 184-185.
22. Lipstadt, op. cit., s. 198.
23. Katso Burgleich ja Wippermann 1991, s. 364-365.
24. Taylor ja Shaw 1987.
25. Burgleich ja Wippermann, op. cit., s. 127.
26. Lipstadt, op. cit., s. xii.

27. Esim. *Le Monde*, 4.7.1995.
28. Lipstadt, op. cit., s. xii.
29. *Ibid.*, s. 208.
30. *Ibid.*, s. 200.
31. *Ibid.*, s. 17.
32. Höffding 1920, s. 532-533.

Kirjallisuus

- Broszat, Martin, ”Hitler un die Genesis der ”Endlösung”. Aus Anlass der Thesen von David Irving”. *Vierteljahreshefte für Zeitgeschichte* 26, 1977, ss. 739-775.
- Burgleich Michael ja Wolfgang Wippermann, *The racial state: Germany 1933-1945*. Cambridge University Press, Cambridge 1991.
- Amitai Ezioni, *The Spirit of Community. Rights, Responsibilities, and the Communitarian Agenda*. Crown Publishers, New York 1993.
- Milton Friedman & Rose Friedman, *Vapaus valita*. (Suom. Heikki Lempiäinen ja Jyrki Vesikansa.) Otava, Helsinki 1982.
- Harald Höffding, *Etiikka: Eettiset periaatteet ja niiden soveltaminen tärkeimpiin elämänsuhteisiin*. (Suom. J. Hollo.) WSOY, Porvoo 1920 (alkuteoksen 1. p. 1887).
- Jakob Leszczynski, ”Bilanz der Ausrottung”. Teoksessa Poliakov, Léon ja Joseph Wulf (toim.), *Das Dritte Reich und die Juden*. Ullstein, Frankfurt/M 1983.
- Deborah Lipstadt, *Denying the Holocaust. The Growing Assault on Truth and Memory*. With a New Preface by the Author. Penguin. New York 1994 (1. p. 1993).
- Deborah Lipstadt, *Beyond Belief. The American Press and the Coming of the Holocaust 1933-1945*. The Free Press, New York 1986.
- James Madison, ”To the People of The State of New York”. *The Federalist* no 54, February 12, 1788. (Julkaistu teoksessa *The Federalist*. Toim. Jacob E. Cooke. Wesleyan University Press, Middletown, Connecticut, 1961.)
- Robert Nozick, *Anarchy, State, and Utopia*. Basic Books, Inc. Publishers, New York 1974.
- Jukka Paastela, *Valhe ja politiikka. Tutkimus hyveestä ja paheesta yhteiskunnallisessa kanssakäymisessä*. Gaudeamus, Helsinki 1995.
- Detlev J. K. Peukert, *Inside Nazi Germany. Conformity, Opposition and Racism in Everyday Life*. (Englannintanut Richard Deveson.) Penguin, London 1993 (alkuteos 1982.)
- Léon Poliakov, ”Sechs Millionen sind statistisch und dokumentarisch bestätigt”. Léon Poliakov & Joseph Wulf (toim.), *Das Dritte Reich und die Juden*. Ullstein, Frankfurt/M 1983, s. 234-238.
- Harold E. Quinley & Charles Y. Glock, *Anti-Semitism in America*. The Free Press, New York 1979.
- Herbert J. Storing, ”Slavery and the Moral Foundations of the American Republic”. Robert A. Goldwin ja Art Kaufman (toim.), *Slavery and Its Consequences: The Constitution, Equality, and Race*. American Enterprise Institute for Public Policy Research, Washington 1988.
- James Taylor ja Warren Shaw, *A Dictionary of the Third Reich*. Grafton Books, London 1987.